

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Sacrorvm Ritvvm Et Caeremoniarvm

Vinitor, Gerlacus

Coloniae Agrippinae, 1656

VII. De Offertorio, & alijs vsque ad Canonem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9459

§ 14. Celebrans incipiens *Credo*, cum dicit in *unum Deum*, iungit manus, & caput Cruci inclinatur, non vero eleuat oculos ad cœlum, vt quidam faciunt.

§ 15. Ad verba, *Et incarnatus est*, vsque ad, *Et homo factus est* inclusiuè manibus super Altare extensis non vero ante pectus iunctis, dextro tantum genu terram realiter tangens, corpore erecto & non curuo, vel capite infra Altaris frontem profundato, genua flectit.

§ 16. Quando in Symbolo Celebrans dicit, *adoratur*, caput inclinatur ex vi verbi eiusdem, sed non ad sequens verbum *conglorificatur*; In Symbolo signatur seipsum, & ad verbum *Amen*, iungit manus.

TITVLVS VII.

De Offertorio, & alijs vsque ad Canonem.

1. Dicto Symbolo, vel, si non sit dicendum, post Euangelium Celebrans osculatur Altare in medio, & iunctis manibus ante pectus, ibidem à manu sinistra ad dextram (vt dictum est supra) vertit se ad populum, & extendens ac iungens manus dicit:

Dominus vobiscum.

Et cum spiritu tuo.

Et iunctis manibus reuertitur per eandem viam ad medium Altaris, vbi extendens ac iungens manus, caputque Cruci inclinans, dicit,

Oremus.

rum iunctis vt prius manibus dicit Offertorium.

Aue Maria, gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.

Et omnia quæ vsque ad finem Missæ in medio Altaris dicenda sunt, dicit ibidem stans versus ad Altare, nisi vbi aliter ordinatur.

2. Dicto Offertorio, discooperit Calicem, &

R

ad

ad cornu Epistolæ sistit, & manu dextra amouet paruam pallam de super Hostiam, accipit Patenam cum Hostia, & ambabus manibus vsque ad pectus eam eleuatam tenens, oculis ad Deum cœquatis, & statim demissis, dicit.

Suscipe Sancte Pater, omnipotens eterne Deus, hanc immaculatam hostiam, quam ego indignus famulus tuus offero tibi Deo meo uiuo & uero, pro innumerabilibus peccatis & offensionibus & negligentis meis, & pro omnibus circumstantibus, sed & pro omnibus fidelibus Christianis uiuis atque defunctis: ut mihi & illis proficiat ad salutem in vitam eternam, Amen.

3. Si fuerint alia Hostia non super Patenam, sed super Corporale, vel in alio Calice seu vase pro communione populi consecrandæ, Calicem illum seu vas dextra discooperit, & intentionem suam etiam ad illas offerendas & consecrandas dirigens, dicit ut supra, *suscipe, &c.* Ut in ordine Missæ.

Quo dicto, Patenam utraque manu tenens, cœca facit signum crucis super Corporale, & deponit Hostiam circa medium anterioris partis Corporalis ante se; & Patenam, ad manum dextram aliquantulum subrus Corporale; quam, extero Calice, ut dicitur, cooperit purificatorio. Si autem adsit vas seu Calix cum alijs hostijs, ipsum cooperit alia patena vel palla.

4. Deinde in cornu Epistolæ accipit Calicem, purificatorio extergit, & sinistra tenens illum nodum, accipit ampullam vini de manu ministri (qui osculatur ipsam ampullam, non autem manum Celebrantis) & ponit vinum in Calicem. Deinde eodem modo tenens Calicem, producit signum Crucis super ampullam aquæ, & dicit:

Deus.

Deus qui humana Substantia dignitatem mirabiliter condidisti & mirabilius reformasti, & infundens parum aquæ in calice profectur, Da nobis per huius aquæ, & vini mysterium, eius diuinitatis esse consortes, qui humanitatis nostræ fieri dignatus est particeps, Iesus Christus filius tuus, Dominus noster: qui tecum uiuit & regnat in unitate Spiritus Sancti Deus: per omnia secula seculorum, Amen.

Si uero celebrat pro Defunctis, non facit signum Crucis super aquam, sed imponit absque benedictione, dicens Orationem ut supra.

5. Imposita aqua in Calice, & finita oratione prædicta, accipit manu dextra Calicem discooperum, & stans ante medium Altaris, ipsum ambabus manibus eleuatum tenens, uidelicet cum sinistra pedem, cum dextra autem nodum infracuppam, intentis ad Deum oculis offert, dicens.

Offerimus tibi Domine, Calicem salutaris, tuam deprecantes clementiam: ut in conspectu diuinæ maiestatis tuæ, pro nostra, & totius mundi salutem cum odore suauitatis ascendat. Amen.

Qua oratione dicta, facit signum crucis cum Calice super Corporale, & ipsum in medio post Hostiam collocat, & palla cooperit.

Deinde iunctis manibus super Altare positæ, aliquantulum inclinatus dicit secretò.

In spiritu humilitatis, & in animo contrito suscipiamur à te Domine: & sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi, Domine Deus.

Postea erectus, eleuans oculos, manusque expandens, & statim iungens ante pectus (quod semper facit, quando aliquid est benedicturus) dicit.

Veni sanctificator omnipotens aeternae Deus : & benedix cum dicit benedix signat manu dextra communiter super Hostiam & Calicem, sinistra posita super Altare) hoc sacrificium tuo sancto nomini praparatum.

6. Tum iunctis ante pectus manibus, accedit ad cornu Epistolae, ubi stans ministro aquam fundente lauat manus, id est, extremitates digitorum pollicis & indicis, dicens Psalmum,

Lauabo inter innocens manus meas : & circumdabo Altare tuum Domine.

Vt audiam vocem laudis : & enarrem vniuersa mirabilia tua.

Domine dilexi decorem domus tuae, & locum habitationis gloria tuae.

Ne perdas cum impijs animam meam : & cum viris sanguinem vitam meam.

In quorum manibus iniquitates sunt: dextra eorum repleta est muneribus.

Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me, & miserere mei.

Pes meus stetit in directo : in Ecclesijs benedicam te Domine.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto.

Sicut erat in principio, & nunc, & semper ; & in saecula saeculorum, Amen.

qui versus Gloria Patri, praetermittitur in Missis Defunctorum, & in Missis de Tempore à Dominica de Passione vsque ad Sabbatum sanctum exclusiue.

7. Celebrans lotis manibus eas tergit, & illis ante pectus iunctis reuertitur ad mediam Altaris, ubi stans, oculosque ad Deum elevans, & statim demit-

dem
tulu
S
t
et
st
E
Pe
ru
ad
tu
ri
A
Qu
Altar
ctis m
terra
pulum
ous, d
Or
ac
De
reu
dex
stro
Sac
de
ria
tot
Qu
Am
Et n
tionem
citabile
ne, Or

demittens, manibus iunctis super Altare, aliquantulum inclinatus dicit secretò orationem.

Suscipe sancta Trinitas, hanc oblationem, quam tibi offerimus ob memoriam Passionis, Resurrectionis, & Ascensionis Iesu Christi Domini nostri: & in honore Beatae Mariae semper virginis, & Beati Ioannis Baptista, & SS. Apostolorum Petri & Pauli, & istorum, & omnium Sanctorum: ut illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem: & illi pro nobis intercedere dignentur in caelis, quorum memoriam agimus in terris. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Qua dicta manibus hinc inde extensis, & super Altare positis, osculatur illud in medio: tum iunctis manibus ante pectus, demissisque oculis ad terram, à sinistra manu ad dextram vertit se ad populum, & versus eum extendens, & iungens manus, dicit voce atquantulum elata.

*Orate fratres (& secretò prosequens) ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat, apud Deum patrem omnipotentem, perficit circulum, reuertens iunctis manibus ante pectus à manu dextra ad medium Altaris. Et responso à Ministro vel à circumstantibus, alioquin ipse met Sacerdos, dicit *Suscipiat Dominus Sacrificium de manibus tuis (vel meis) ad laudem, & gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram, totiusque Ecclesiae suae sanctae.**

Qua finita Celebrans submissa voce subiungit.

Amen.

Et manibus ante pectus extensis, ut fit ad orationem, stans in medio Altaris, versus librum dicit absolute sine *Omnibus*, & sine alia interpositione, *Orationem, vel Orationes secretas.* E 7 Seg

Secreta.

Tua, Domine, propitiatione, & beatae Mariae
semper Virginis intercessione, ad perpetuam atque
presentem, hac oblatio nobis proficiat prosperi-
tatem, & pacem. Per Dominum nostrum &c.

Cum dicit, *Per Dominum*, iungit manus, cum
dicit, *Iesum Christum*, caput inclinatur, quod facit in
prima oratione, & in ultima, si plures sint dicen-
da.

8. Perueno autem in Conclusionem ultimam se-
cretæ ad verba illa, *Per omnia secula seculorum*, ex-
clusiue; Sacerdos stans in medio Altaris, depositis
super eo manibus hinc inde extensis, dicit con-
uenienti & intelligibili voce, *Præfationem*. Cum
dicit, *Sursum corda*, eleuat manus hinc inde exten-
sas vsque ad pectus, ita ut palma vnius manus re-
spiciat alteram. Cum dicit, *Gratias agamus Domi-
no*, iungit manus: cum dicit, *Deo nostro*, oculos ele-
uat, & statim Cruci caput inclinatur, *Responsio*, *Dig-
num & iustum est*, eleuatis, & extensis, ut prius ma-
nibus, prosequitur *Præfationem* propriam, vel
communem, ut tempus requirit.

Præfatio.

Per omnia secula seculorum.

Resp. Amen.

Domine vobiscum.

Resp. Et cum Spiritu tuo.

Sursum corda.

Resp. Habemus ad Dominum.

Gratias agamus Domino Deo nostro.

Resp. Dignum & iustum est.

*Vere dignum & iustum est, æquum & salutare,
nos tibi semper, & vbique gratias agere Domi-*

ne SAT.

ne Sancte, Pater omnipotens, aeternae Deus. Et te in veneratione Beatae Mariae semper Virginis collaudare, benedicere, & predicare. Quae & virginum tuum Sancti Spiritus obumbratione concepit: & virginitatis gloria permanente, lumen aeternum mundo effudit, Iesum Christum Dominum nostrum. Per quem maiestatem tuam laudant Angeli, adorant Dominationes, tremunt Potestates. Coeli, caelorumque virtutes, ac beatae Seraphim, sociâ exultatione celebrant. Cum quibus & nostras voces, ut admitti iubeas deprecamur supplici confessione dicentes.

Deinde iunctis ante pectus manibus, & inclinatus, voce mediocri, ministro interim paruum campanulam pulsante dicit:

Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Plem sunt caeli & terra gloria tua, Hosanna in excelsis. erigit se, & signum Crucis sibi producit à fronte ad pectus dicit.

Benedictus qui venit in nomine Domini, Hosanna in excelsis.

ANNOTATIONES.

§. 1. Sunt qui dicunt Offertorium expansis manibus, sed hoc est expresse contra Rubricam, quae praecipit dici iunctis manibus alij dicunt submissâ voce, alij in Missa de B. Maria Virgine Offertorium *Aue Maria gratia plena &c.* legunt flexis genibus, at contra Rubricam faciunt.

§. 2. Si sit facienda oblatio à populo, fiat statim dicto offertorio ante oblationem Hostiae, ut constat ex omnibus actibus pontificalibus, in Pontificali Romano praescriptis. Et Sacerdos in Sacrificio Missae tam diu subsistere debet, donec ea omnino peracta sit Non tamen in simili oblatione Patena, sed Crux aut sacra aliqua imago, aut manus celebrantis, ad osculandum praebenda est.

GAMANTHO
Part. 2. Tit. 2.
7. n. Salt. 09.

Diana Part.
2. Tract. 14.
resol. 49.
Gauantus
loco citato
lit. 9
Gauantus
Part. 2. Tit.
7. 2. lit. t.

§. 3. Sacerdos primitias celebrans potest se in medio Altaris ad populum vertere & oblationes ab ipso sponte factas accipere, non tamen debet circuire Ecclesiam ex decreto Sac. Cong. Concilij Trid. *sess. 22.* neque in fine oblationis debet dari benedictio, vti necessitudo, multò minùs Celebrans cum Diacono & subdiacono accedere debet ad chorum monialium aut aliarum Virginum, & ab ipsidem oblationem ibidem accipiat, nec oblatio huiusmodi imponi debet patenæ vel Calici.

§. 4. Dicto offertorio, Celebrans primò discooperit calicem, velo nimirum remoto quod melius à ministro quàm Sacerdote plicatur, & ab ipso prope tabellarum secretarum in cornu Epistolæ collocatur, sed si à ministro non plicetur, potius à Sacerdote plicatur, quam explicatū & extensum in Altari relinquatur. *Secundò* sistit eum ad cornu Epistolæ manu dextrâ, sinistrâ super Altari extra Altare positâ. *Tertiò* manu dextrâ amonet parvam pailam desuper Hostiam. *Quartò*, sola manu dextrâ accipit patenam cum Hostia de calice, *Quintò*, amabatur manibus usque ad pectus, non patenam autem ante faciem cum Hostia eleuatam tenens, oculis ad Deum eleuatis, & statim demissis, offert dicens *suscipe sancte Pater. &c.*

Gauantus
Part. 2. Tit.
7. 3. lit. y.

§. 5. Si fuerint aliæ Hostiæ, non super patenam, sed in alio calice seu vase pro communione popul. consecrandæ. Celebrans antequam accipiat patenam cum Hostia, priùs detegit dextrâ dictum vasculum, nec est necessè vt id Celebrans eleuet quia esset ei incommodum, sed ad idem suam tantum dirigat intentionem. Factâ autem oblatione Hostiæ, antequam accipiat Calicem, eandem ponit prope tabellam Secretarum in medio super Corporale. Si tamen non sint Hostiæ in magno numero scilicet quinque aut sex solum consecrandæ poterunt poni super Corporale à parte Euangelij: e regione maioris Hostiæ, ab ea aliquantulum distantes.

§. 6. Celebrans faciat Cruci reuerentiam antequam procedat ad cornu Epistolæ vt accipiat Calicem.

§. 7. In præparatione Calicis Celebrans sequentia obseruare debet. *Primò*, vt parum tantum recedat à medio, nimirum ad locum vbi Calicem posuit. *Secundò*, Accipit Calicem sinistrâ, & dextrâ purificatorio eum extergit super Altari, non autem extra Altare. *Tertio*, Exterso Calice, vt præscribitur in Rubricis titulo *hoc 7.*

n. 3. patenam cooperit purificatorio, ergo non inuoluit Calicem purificatorio, nec ponit illud ad pedem calicis, nec retinet in manu sinistra, quia sequitur in Rubricis n. 4. Et sinistra tenens illius nodum accipit ampullam vini de manu Ministri.

§. 8. Minister osculetur utramque ampullam, teneatque easdem in parte inferiori, ita ut Sacerdos eas possit per manubrium capere. offeratque eas dexteram, sed recipiat ampullam vini sinistram, & ampullam aquae dexteram; si tamen possit commodè recipere ampullam dexteram, eò melius, ponendo ampullam aquae in perucula, cum osculis earum non manus Celebrantis, & cum inclinatione antè & post.

§. 9. Sacerdos ipse admoueat Calicem prope ampullas, ita ut guttae non cadant super mappam altaris dum infunduntur in Calicem. Si guttae vini & aquae dispersae appareant intra Calicem, circumacta vino verniantur, vel purificatorio è loco suo accepto abstergantur, ne post consecrationem oriatur dubium an sint consecratae, & post absterfionem praedictam, Patenam iterum cooperiat purificatorio.

§. 10. Antequam Sacerdos benedicat aquam Calici infundendam non iungit manus, sed sinistra tenens Calicem, in Altari stantem, dextra producit signum Crucis super ampullam aquae dicens *Deus qui humana* &c. *Gauantus loc. cit. litt. d.*

§. 11. Parum aquae infundit Sacerdos in Calicem, eoque minus, quò vinum est debilius, quò quantum fieri potest, album esse decet. Non tamen oportet esse nimis scrupulosum aut sollicitum, ut aqua valde modica, vel vna guttula affundatur, plures enim guttae affundi possunt, imò etiam octaua vel decima pars proportionalis. *Gauantus loco cit. litt. f.*

§. 12. Impositam aquam in Calice, statim Celebrans post extersionem illius, si necesse sit, eum relinquit ibidem, illumque prius accipit, cum peruenit ad medium Altaris, de cornu Epistolae, tunc enim illum offert utraque manu, ut in Rubrica.

§. 13. Calicem ambabus manibus eleuatum tenens ante pectus, nec altius, nec demissius, quam ut pectori correspondeat, nec directè super Hostiam, sed paululum extendens brachia, ut Hostia sit inter illa.

§. 14. Signum Crucis cum Calice fit ambabus manibus, non autem vnà tantum, ut malè quidam.

§. 15. Ad formandas Cruces regula fit ut fiant extensa ma-

*Gauantus
Part. 2. Tit.
7. n. 4. litt. c.*

*Gauantus
Part. 2. Tit.
7. n. 4. litt. g.*

*Gauantus
sâ ma.*

*part. 2 tit. 7.
n. 1. lit. p.*

sâ manu dextrâ iunctis digitis, paruo digito rei benedi-
cendæ verso, & formentur duæ lineæ hoc modo + p
vt pingitur in Missali, non autem quatuor punctis
• • & lineæ illæ non excedant mensuram palmi com-
munis manus, nec Crux debet fieri in circulo & cele-
digitorum variatione aut motu tantum, sed exten-
manu, digitis iunctis, æqualiter altè fiat Crux recta su-
per Calicem & Hostiam, & transverse æque altè & æ-
qualiter super oram anteriorem pallæ, quæ Calicem
tegit. Quid semper fit, quando oblata simul signantur
vna Cruce, quæ & in longitudine non excedat oram
pallæ; quæ est versus tabulam Altaris, & versus Sacer-
dotem transeat Hostiam tantum. In latitudine autem
non excedat latitudinem pallæ. Si autem separatim sig-
nentur oblata fiat vna Crux directe super Hostiam, eod-
dem modo quo iam Crux descripta est, sed sit minor, &
fiat infra cuppam Calicis. Alia Crux fiat supra, Calicem,
ita vt linea transuersa huius Crucis fiat super medium
pallæ, & longitudo & latitudo illius non excedat lon-
gitudinem & latitudinem pallæ. *Gauantus Part. 2. Tit. 7.
n. 5. lit. p.*

§. 16. Prætereâ in faciendis viuificæ Crucis config-
nationibus, exactissimè perfectissimèque obseruetur ne
circulos, vel quævis alia signa potius, quam sacrum
Crucis signum formare videatur, nec signum Crucis
nimis celeriter, sed distinctè formet, & regulari atque
vniformi motu quasi calamo lineas designans, omni
affectatione semotâ, manus ipsas ducat, atque deducat.

§. 17. Psalmus *Lavabo inter innocentes &c.* incipitur &
absoluitur in cornu Epistolæ, qui ita dicendus, vt cum
absterfione manuum absoluitur; ad versum *Gloria Pa-*
tri caput Cruci inclinatur, ideoque non interredun-
dum ad medium, sed aut in cornu Epistolæ, aut in me-
dio Altaris dicendus. *Gauantus Part. 2. Tit. 7. n. 6. lit. t.*

§. 18. Dum lauat manus aduertat vt iuxta Rubri-
cam tantum extremitates digitorum pollicis & indi-
cis; non autem totas manus; & os, vt, quidam indecen-
ter agunt, lauet; neque purificatorio, sed manutergio à
ministro sibi porrecto, non quidem in Altari, seu super
Calicem, sed aliquo loco congruo conseruato tergat.

§. 19. Antequam minister aquam fundat pro lotio-
ne manuum, prius eluat paululum manutergium ab
Altari, vt Sacerdos illud capere queat; & tenens pelui-
culam

*Gauantus
part. 2. tit. 7.
n. 6. lit. x.*

culam in sinistra ampullam aquæ in dextra, cum osculo ampullæ, & de bitis reuerentijs, fundit aquam. Repositâ deinde ampullâ aquæ, cum alia vini in loco suo, manutergium plicabit.

§. 20. Minister non prius incipiat *Suscipiat*, quam Sacerdos dixerit integrè *Orate fratres usque ad finem*, neque Celebrans dicat *Amen* nisi postquam Minister finierit totam Orationem *Suscipiat*.

§. 21. Orationes secretas dicit Sacerdos in medio versus librum, hoc est conuersus ad librum, non recedens à medio manetque corpore ita versus librum, donec in vltima oratione secreta dixerit *Qui tecum vniuit & regnat in vnitae Spiritus sancti Deus*, tunc enim & non ante, personam vertat ad Altare & dicat *Per omnia secula seculorum*. Hinc patet aptandum esse librum prope Corporale, vt commodius legatur, non autem relinquendum esse eo loci, in quo lectum est Euangelium, vt dictum est supra titulo precedenti. § 7.

Gauantur
part. 2. tit. 7.
n. 7. litt. b.

§. 22. Conclusio primæ Orationis dicitur à Celebrante integrè, sicut in prima oratione Epistolam factum est & sibi respondet *Amen*, nec subiungit *Oremus*, sed absolute alias Orationes prosequitur, si dicenda sint.

§. 23. Præfatio dicitur in medio Altaris, persona versus tabulam Altaris stante, quamuis facie librum respiciat, vt Præfationem legat. Sub Præfatione dum dicit: *Per Christum Dominum nostrum* non inclinat caput, nec vnquam per totam Missam dum dicit, *Per Christum Dominum*, sine verbo *Iesum*, caput inclinat, vnâ tolum vice exceptâ scilicet in Canone post consecrationem ante verba: *Nobis quoque peccatoribus*.

§. 24. Quamuis olim innumera fuerint præfationes in Missa dicenda, nunc tamen inueniuntur in missali tantummodo vndecim videlicet prima, de Natiuitate Domini: secunda de Epiphania: tertia, de quadragesimali ieiunio: quarta, de Cruce, quinta, de resurrectione Domini, sexta, de Ascensione: septima, de Spiritu Sancto: octaua, de sancta Trinitate: nona, de beata Maria Virgine: decima, de Apostolis: vndecima, quotidiana siue communis, caueatque Sacerdos ne præter has vndecim Præfationes sine speciali priuilegio in Missa sub quocumque prætextu alijs vtatur.

§. 25. Dum Celebrans dicit *Sanctus* nec pectus percutit, nec manus super Altare ponit, sed iungit ante pectus. In fine dum dicit *Benedictus* Celebrans post signum Crucis iungit manus, sicut ad finem Hymni Angelici.

Gauantur
loco cit. n. 8.
litt. f.